

Cirkulärnr: 1998:63
Diariernr: 1998/1137
Handläggare: Lisbet Lindgren
Sektion/Enhet: Vård och Omsorg
Datum: 1998-04-30
Mottagare: Äldreomsorg
Handikappomsorg
Sjukvård/Tandvård
Rubrik: Förbrukningsartiklar för inkontinens

1998-04-30

Vård och Omsorg
Lisbet Lindgren

Äldreomsorg
Handikappomsorg
Sjukvård/Tandvård

Förbrukningsartiklar för inkontinens

Ansvaret för sjukvårdshuvudmännen att tillhandahålla förbrukningsartiklar vid inkontinens regleras sedan 1 januari 1997 i hälso- och sjukvårdslagen (HSL) 3 c § 18 b §. Förbrukningsartiklar skall erbjudas dem som på grund av allvarlig sjukdom eller efter behandling för sådan sjukdom är i fortlöpande behov av sådana artiklar för urininkontinens, urinretention eller tarminkontinens. Från 1 januari 1998 har kommuner och landsting även kostnadsansvaret för dessa artiklar. Med anledning av detta har vissa frågor om förskrivningsrätt och kostnadsersättningar aktualiserats.

Förskrivningsrätt

I 3 c § HSL stadgas att förbrukningsartiklar vid inkontinens får förskrivas av läkare samt av annan hälso- och sjukvårdspersonal som Socialstyrelsen förklarar för behörig. Till denna paragraf hänvisas i 18 b § HSL när det gäller förskrivningsrätten inom den kommunala hälso- och sjukvården. Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet har i en gemensam PM daterad 1998-01-16 hos Socialdepartementet begärt att regeringen skall föreslå riksdagen att upphäva stadgandet i 3 c § och 18 b § om behörighet att förskriva inkontinensartiklar. Vi anser att sjukvårdshuvudmännen utifrån sitt kostnadsansvar själva skall besluta om vilka befattningshavare som skall få ordinaera inkontinensartiklar. Frågan är ännu inte avgjord, varför Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1994:22) om behörighet att förskriva kostnadsfria förbrukningsartiklar fortfarande gäller.

Beslutar riksdagen att upphäva stadgandet om förskrivningsbehörighet, ankommer det på kommunerna att tillse att en god inkontinensvård bedrivs med utgångspunkt i Socialstyrelsens föreskrifter om Kvalitetssystem i hälso-

och sjukvården (SOSFS 1996:24). Kompetensen för förskrivare av inkontinensartiklar måste säkerställas genom tydligt formulerade utbildningskrav. Samma krav måste även ställas på enskilda vårdgivare.

Avgifter för den enskilde

Kommunerna kan själva besluta om ev avgifter för inkontinenshjälpmedel i särskilt boende. Avgiften för den enskilde för förbrukningsartiklar får dock inte tillsammans med övriga ev. avgifter för hälso och sjukvård och för insatser enligt socialtjänstlagen överstiga av kommunen fastställt förbehållsbelopp.

Ersättning för kostnader

Ökning av det generella statsbidraget

För att kompensera kommunernas kostnadsansvar för inkontinenshjälpmedel i särskilt boende har det generella statsbidraget ökats med 79 kronor per invånare för 1998. Från 1999 och framåt är nivån 86 kronor per invånare. Inkontinenskostnaderna ingår från 1998 också i kommunernas utjämningsystem. Det har gjorts genom att äldreomsorgsfaktorn i kostnadsutjämnningen fått en ökad tyngd, som motsvarar ökningen av statsbidraget till kommunerna för inkontinens. Äldreomsorgsfaktorn ger därmed kommuner olika mycket ersättning för inkontinensen beroende på andelen äldre. Jämfört med genomsnittskommunens 79 kronor 1998 ges som mest ett tillägg på 81 procent för kommunen med dyrast struktur och som minst ett avdrag på 69 procent för kommunen med billigast struktur. Övergripande information om detta har tidigare skickats ut i Kommunförbundets cirkulär 1997:201 om budgetförutsättningar.

Ersättning från landstinget för hemsjukvården

Landstingen har från 1998 på motsvarande sätt fått ersättning av staten för inkontinenskostnader i ordinärt boende och i hemsjukvård. Har kommunen tagit över ansvaret för hälso- och sjukvård i hemmet, behöver därför kommun och landsting träffa överenskommelse om hur kostnadsansvaret för förbrukningsartiklar skall fördelas och hur ersättning ska överföras till kommunerna. Kommunförbunden i länen bistår vanligen kommunerna i sådana överenskommelser. Har ingen överenskommelse träffats ligger ansvaret kvar på landstinget.

Också om kommunerna i avvaktan på annan överenskommelse beställer hjälpmedel och skickar räkningen till landstinget ska kommunerna ta betalt även för beställningstjänsten, dvs sådant som går utöver tidigare kostnader för förskrivning. Ersättningen för inkontinenshjälpmedel från staten omfattar nämligen även administrationskostnader.

Enskild verksamhet

Kommunen skall enligt HSL 18 § erbjuda hälso- och sjukvård till personer som efter beslut av kommunen bor i särskild boendeform som avses i SoL 69 § första stycket 2. Med hälso- och sjukvårdsansvaret följer även ansvaret att tillhandahålla förbrukningsartiklar för inkontinens. Därför ska vårdersättningen till enskilda vårdhem även omfatta kostnaden för inkontinenshjälpmedel. Utgångspunkten är att hemmen tar ut vad som motsvarar deras kostnad. Hur ersättningen skall tas ut borde kunna se olika ut och bland annat ta hänsyn till hur man i övrigt tar betalt för vården. En modell är att ta ut ersättningen som en schablonkostnad per dag oberoende av individuella skillnader. Nivån på schablonen bör dock vara olika för olika vårdgivare och för olika inriktning på verksamheten med hänsyn till faktiska kostnader. Som ett exempel kan nämnas en beräkning av inkontinenskostnader som gjordes 1997 av ett av de större företagen i branchen. Enligt denna låg kostnaden på runt 25 kronor per plats och vård dygn vid några avdelningar för äldreboende av sjukhemskaraktär.

Det är entreprenörens eget ansvar att upphandla produkterna. Det är dock möjligt för en entreprenör att komma överens med den kommun där vårdhemmet är beläget att handla på denna kommuns avtal.

Kostnadsansvar mellan kommuner

Vid köp av plats i annan kommuns särskilda boende borde ansvaret för inkontinenskostnader i normalfallet följa kostnadsansvaret för insatsen. Ersättningen i utjämningsystemet går till folkbokföringskommunen. Om personen har skrivit sig i vårdkommunen får denna ersättning från utjämningsystemet, dock endast för en genomsnittlig åldring i samma åldersgrupp. I likhet med att man därför i vissa fall låter kostnadsansvaret för insatsen ligga kvar på tidigare hemkommun, är det rimligt att även inkontinenskostnader beaktas i ersättningen.

Även vid kostnadsansvar för handikappade under 65 år är det rimligt att inkontinenskostnaden läggs till vårdkostnaderna för kostnadsansvarig kommun. Detta gäller i ännu högre grad än för äldreboenden eftersom handikappade under 65 år inte alls beaktas i kommunernas nuvarande utjämningsystem.

Frågor med anledning av detta cirkulär kan ställas till Lisbet Lindgren tel. 08-772 43 40. Frågor av ekonomisk art kan även ställas till Andreas Hagnell tel 08-772 42 50.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET

Vård och Omsorg

Anita Sundin

Lisbet Lindgren